

לוקוטי ופסקי הלכות "חוקי היום"

ותלמד
"חוקי היום"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

דיני תשעת הימים

בקשה:

עקב המצב הנוכחי שאיננו נמצאים
בבתי מדרש, נא לשלוח לכמה
שיותר אנשים כדי שיגיע הלכות אלו
לבתי בני ישראל, לתועלת הציבור,
וכך יש לכם יד בהפצת תורה
ובהלכות נחוצות

לקבל הגליון כל שבוע במייל:

Paskenshtibel@gmail.com

אפשר להוריד
גליונות קודמים
[Archives - ארכיון](#)

לתרומות

ליקוטי ופסקי הלכות "חוקי חיים"

ותלמד
"חוקי חיים"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פתח תק"ו ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בליעדר שליט"א

187

דברים - חזון תש"פ

דיני תשעת הימים

נא לא לעיין בגליון
בשעת התפילה
וקריאת התורה

ממעטין בשמחה

א. משנכנס אב ממעטים בשמחה (ש"ע תקנ"א ס"א), י"א שהכוונה שאין שמחים בו כלל (מ"ב סק"א), אבל י"א שהכוונה שימעט ממה שדרכו לנהוג בשאר הימים (שער הציון סק"א).
ב. ממעטים עד לאחרי ט' באב. ולגבי הדין לא להתדיין עם נכרי בחודש אב, י"א שהוא רק עד אחרי ט' באב, וי"א שהוא במשך כל חודש אב עד ר"ח אלול (מ"ב סק"ב).

בנייה ושיפוצים

ג. בתשעת הימים אין בונים בנין של שמחה כגון בית חתנות לבנו או בנין של ציור וכיור, וה"ה כל בנין שא"צ לו לדירתו ועושה כן רק הרווחה בעלמא אסור (מ"ב סק"ב). בבנייה שאינו הכרחית אין להתחיל אחרי ר"ח אב, אבל אם התחיל לבנות כבר מקודם אי"צ להפסיק, אבל לענין צביעת הבית, אף אם התחיל כבר קודם לר"ח צריך להפסיק בט' הימים (בן איש חי דברים אות ג).
ד. במקום שנתקלקל הסידור מחמת רטיבות או עובש וכדומה, מותר לסייד אף בשבוע שחל בו ט' באב שאינו נקרא בנין של הרווחה (קובץ מבית לוי ח"ג עמ' כ"ג).

ה. אם נעשית הבנייה ע"י נכרי בקבלנות, והתחיל קודם ר"ח, מותר להמשיך בכל, מפני שנכרי אדעתא דנפשיה עביד (מ"ב ס"ג) אם לא שאפשר לפייסו בדבר מועט.

ו. לעבור לדירה חדשה. מותר מעיקר הדין לעבור לדירה חדשה בט' הימים, כשהוא צריך לזה מאד, כי חז"ל אסרו רק לבנות בית ולא לבוא לגור בו (ש"ת לבוש מרדכי ח"א סי' ק"א), אבל מטעם שאין מברכים שהחינו בימים אלו יש להימנע, מ"מ כשבא לשם עם אשתו ובניו הרי בין כך אינו מברך 'שהחינו' אלא 'הטוב והמטיב' (ביאה"ל סי' רכ"ג ס"ג) וברכת 'הטוב והמטיב' מותר לברך גם בימים אלו (שערי תשובה סי' תקנ"א, ש"ת אג"מ ח"ג סי' פ').

כיבוס

ז. מדינת דמשנה האיסור לכבס הוא רק בשבוע שחל בו ט' באב, וכן הוא במנהג אצל רוב מבני עדות המזרח, אבל מנהג בני אשכנז הוא שלא לכבס או לנהיך החל מראש חודש, ואפילו באין דעתו ללבוש הבגד עתה אלא להניחו עד לאחר ט' באב.

ח. גם ע"י כובסת נכרית אסור לכבס, אמנם אם מסרו לנכרי קודם לזמן איסור, מותר, אע"פ שיתכבס בתוך זמן האיסור (רמ"א ס"ג).

ט. אסור לנהיך [iron] בגדים בט' הימים, אפילו אם בדעתו להשאיר הבגדים עד לאחר ט' הימים (ש"ע ס"ג).

י. מותר לרחוץ כתם בבגד [spot clean], שהרי ניקוי הכתם אינו נחשב להתעסקות בכביסה המביאה לידי היסח הדעת מהאבילות (הגרש"א, קובץ מבקשי תורה קובץ כ"ז עמ' ת"ל).

יא. בגדי קטנים. בגדים של קטנים שהקטנים מלכלכים אותם לגמרי מותר לכבסם בט' הימים [בערך עד גיל ג' ד'], ואפילו בגדים של שאר קטנים נוהגים להקל [בערך עד גיל ז' ד'] (רמ"א שם ס"ד), ולכתחילה יש לכבס רק מעט בבת אחת, אמנם בזמנינו כשמכבסים במכונת כביסה אפשר לשים גם הרבה בבת אחת, אבל רק בגדי קטנים ולא בגדי גדולים.

יב. תלות כביסה בחוץ. בגדים של קטנים מותר לתלות בחוץ לייבשם ואין בו משום מראית העין, אבל בגדים של גדולים במקרה שמותר לכבס, כגון שאין לו בגד אחר כלל, אין לייבשו בחוץ משום מראית העין, וכן מגבות וסדיני מטה וכדומה אין לתלות בחוץ.

ג. פאה נכרית, שייטעל. באיסור כביסה נכלל גם האיסור לכבס פאה נכרית משום שלא גרע מבגד, ולכן אפילו אם רק צריכים אותה לאחר ט' באב אסור לכבסה בתשעת הימים (הגר"ש וואזנר, קובץ מבית לוי בין המצרים עמ' י"ד).
יד. ניקוי נעליים. מותר להסיר לכלוך שהצטבר על נעליים (הגר"ש וואזנר, קובץ מבית לוי עמ' כ"ט ס"י), וכן אם הוסרה שחרותן מותר להשחירן [blacken] מחדש אבל לא להבריקן [shine] (ש"ת אג"מ או"ח ח"ג סי' פ'), ואם הוא עושה זאת לכבוד שבת, מותר גם להבריקן.
טו. כיבוס בכניסת ר"ח. לכתחילה יש לגמור לכבס בגדים לפני ר"ח אב, והיינו שמכונת הכביסה לא תהיה בפעולה כבר בליל ר"ח, וגם לא יפעילו לפני הלילה באופן שיגמר תוך הלילה, משום מראית העין (ע"פ שערי תשובה סק"ז), מ"מ בדיעבד היכא שכבר הפעילו מכונת הכביסה או שכבר נתכבס ורק צריך לייבשו במכונה לכאורה מותר (מור"ב שו"ת שבט הקהתי ח"א סי' קע"א).
טז. שטיפת רכב. מותר לשטוף רכב בט' הימים שאין איסור על רחיצת כלים, ומ"מ אינו מן הראוי ורחוק הוא מלהרגיש האבלות.

הכנת בגדים נקיים לפני ט' הימים

ז. אפילו אם כיבסו בגדים קודם זמן איסור, אסור לבני אשכנז ללבוש בגדים מכובסים בט' הימים אלא א"כ לבשו זמן מה לפני הט' ימים. הרמ"א (יו"ד סי' שפ"ט ס"א) כתב, שעה אחת, אבל פירשו שלא דוקא שעה אחת אלא זמן מה (ש"ך שם סק"ד), והפוסקים נוקטים דחצי שעה מספיק. יח. ביום ר"ח אב [השנה תש"פ חל ביום רביעי] עצמו יש לו דין של הט' הימים ולכן החכם עיניו בראשו ילבש ויכין הבגדים המכובסים לפני זה, [והשנה, היינו עד יום שלישי בערב], ולא להתמתין עד לרגע האחרון.
ט. כלי מטה ומגבות. דין זה נוגע גם למגבות וכלי מטה [towels and bed linen] וכדומה שאסור להשתמש במכובסים, ולכן צריך להשתמש בהם לפני הט' ימים, אבל לצורך אורחים מותר לפרוס כלי מטה מכובסים.

כ. כמה בגדים יחד. כשלובשים בגדים לפני הט' ימים בכדי להכניס ללבישה בט' הימים, יש פוסקים שהתירו ללבוש כמה בגדים יחד, אבל חידוש הוא זה דהלא הבגדים העליונים אינם נשפעים כלל בלבישתם ולכן אין לסמוך ע"ז לכתחילה, אם לא שגם העליונים מתקמטים קצת בלבישתם שאז יש להקל (הגר"ח קנייבסקי).

כא. לדרוך על הבגדים. אם לא הכין בגדים ע"י לבישה לפני ר"ח, בדיעבד מותר להניח הבגד על הרצפה ולדרוך עליו באופן שהבגד מאבד את מעלת הכיבוס או הגיהוץ, אבל סתם להניחו על הרצפה ולהגביהו מיד באופן שאינו נשפע מן הארץ כלום אסור, וכן לדרוך עליהם עם גרביים [socks] על שטיח [carpet] אינו מועיל כלום.

כב. הכנתם בשבת. לצורך שבת, המנהג בימינו ללבוש בגדים נקיים לכבוד שבת דאל"כ הוא אבילות בפרהסיא, ובמקרה שלא הכין מספיק בגדים לפני הט' ימים, כל פעם שהוא מתלבש בשבת מותר לו ללבוש בגדים אחרים כדי שיהיה לו בגדים מוכנים לשאר ט' הימים, ומותר להכין ג' פעמים, אחד בכניסת השבת, אחד בשבת בבוקר ואחד אחרי שינת צהרים, אבל יותר אין לו לעשות, דא"כ הרי הוא כמכין משבת לחול.

כג. בגדי זיעה. במקומות החמים מאד מותר להחליף בגדי זיעה דהיינו בגדים הסמוכים לגוף אף אם לא הכינם לפני הט' ימים, ומ"מ ראוי לשנות קצת ולא להחליפם בתדירות כהרגלו במידת האפשר.

כד. בבגדי נשים, גם חולצת בסיס [shell] נקראין בגדי זיעה לענין זה.

בגדים חדשים

כה. אסור לתקן או לקנות בגדים או נעליים חדשים בט' הימים (ש"ע ס"ז), ואף בגדי יד שניה אסור אם חביבים ומעוררים שמחה אצלו, (שע"ת סק"י).

כו. גם אסור לעשות בגד חדש מבגד ישן, בפרט כשצריך אומן כדי לעשותו (ש"ת אג"מ א"ח ח"ג ס"י ע"ט).

כז. לקצר פאה נכרית. ולכן אסור לקצר פאה נכרית ליופי באופן שתצא בצורה מחודשת, שהרי שמחה היא לאשה כמו פאה חדשה ופנים חדשות באופן, אם לא שמקצרים את הפאה מטעמי צניעות או שמירת הלכה שאז מצוה וזכות היא לה.

כח. לצורך נישואין המיועד להתקיים אחרי ט' באב מותר לתקן או להכין בגדי חתונה כיון שהוא מצוה, ובאופן שלא יספיק לעשות אחרי ט' באב (מ"ב סק"ד).

כט. ליד שנקרע לו נעל בער"ח אב, ויש שני אפשרויות לפניו, או שיכול ללבוש נעלי שבת כל ה' ימים, או שיכול לקנות נעליים חדשים, עדיף שיקנו לו נעליים חדשים, שהרי גם לבישת בגדי שבת בט' הימים אינו ראוי, וגם משום שעלולים להתקלקל.

רחיצה

ל. לא אסור אלא רחיצה של תענוג אבל רחיצה לצורך רפואה מותר, ולכן למי שיש לו גירויים בעור מותר לו לרחוץ, וכן מי שהתלכלך מותר לו לרחוץ את המקום המלוכלך שבגופו במים פושרים [luke warm] וללא סבון [soap], ואם הלכלוך לא ירד אלא ע"י סבון מותר לרחוץ גם עם סבון.

לא. מקומות החמים. לכן במקומות החמים שלמרבית הזמן כל הגוף מתמלא בזיעה ומאד מפריע, או עכ"פ לאחרים השוהים בסביבתו כגון אשתו, מותר לרחוץ כל גופו במים פושרים ובסבון, אלא שצריך להקפיד לרחוץ אבר אבר לבד אפילו שבסופו יהיה כל גופו רחוץ.

לב. איסטניס. היינו שמקפיד להתרחץ בכל יום ואם אינו עושה כן מרגיש ממש רע בעצמו ובנפשו ואינו סובל את זה כלל, מותר לו להתרחץ כפי הצורך לו, אמנם עדיין ימטט בכל דהו, אבל צריכים לזכור שלא כל אדם איסטניס אלא בודדים בלבד.

לג. צחצוח שיניים. מותר לצחצוח השיניים שאין זה בכלל רחיצה.

טבילה במקוה

לד. טבילה של מצוה. לא אסרו אלא רחיצה של תענוג אבל כשהרחיצה הינו לצורך מצוה מותר (רמ"א ס"י תקנ"א ס"ט).

לה. מקוה כל יום. מי שרגיל לטבול במקוה כל יום קודם התפילה ולימוד לתוספת קדושה, מותר להמשיך מנהגו גם בט' הימים, אבל מי שאינו רגיל בכך, אין להקל בימים אלו (ערוך השלחן ס"ה), וגם כשטובלים יש לדקדק שהמים לא יהיו חמים, וצריך הבלן של המקוה להקפיד שלא יהיה חם כרגיל (ש"ת שבט ה"י ח"י ס"י פ"א סק"ו).

לו. טבילת עזרא. מי שטובל טבילת עזרא, מותר גם בתשעת הימים (א"א בוטשאטש, כף החיים סק"צ, חזו"א ארחות רבינו ח"ב עמ' קל"ג).

לז. סופר סת"ם. גם סופר סת"ם שמקפיד לטבול קודם כתיבה (קסת הסופר ס"י ס"ח), יכול לטבול בתשעת הימים (ש"ת אור לציין ח"ג פכ"ז תשובה ה').

לח. מקלחת לפי הטבילה. יש מקומות שמקפידים שכל טובל יתקלח במים לפני הטבילה כדי לשמור על בריאות ונקיות המים, וכשטובלים במקוה כזה, מותר להתקלח לפני הטבילה, אבל לא יתענג בתוך המקלחת אלא ישטוף גופו במים כשיעור חמימות הגוף, ובלי סבון כשאין לו היתרים הנזכרים לעיל (אות ל'), וכן אם מקפיד תמיד לטבול גופו לאחר הטבילה מותר כנ"ל.

לט. שנת תש"פ. במקומות שהנגיף מסין עדיין משתולל וצריכים להקפיד על נקיות הגוף ביותר, מותר להתקלח לפני ואחרי הטבילה גם עם סבון כדי לשמור על עצמו ועל אחרים שלא ידבקו ח"ו בנגיף.

מ. מקלחת לט' קבין. בימים אלו שהרבה נוהגים לא ללכת לטבול במקוה מפני חשש סכנה בהתדבקות של הנגיף מסין, ומסתפקים בשפיכת ט' קבין במקום טבילה במקוה, מותר להם להתקלח במים בחום של חמימות הגוף לצורך זה, אבל לא ישתמשו בסבון אם לא שיש צורך כנ"ל.

שטיפת הבית

מא. יש אלו בא"י שנוהגים לא לשטוף הבית בט' הימים במים [ספוג'ה] (ש"ת שלמת חיים להגרי"ח זוננפלד ח"ד ס"י ד' אות כ"ד, אורחות רבינו בשם החזו"א), וברוב העולם אינן נוהגין כן, ומ"מ במקום שיש לכלוך לכ"ע מותר.

בשר ויין

מב. נוהגין לא לאכול בשר ויין בימים אלו (ש"ע ס"ט) והטעם הוא משום שהקרבת בשר הקרבנות וניסוך היין נתבטלו באותן הימים.

מג. ראש חודש. בר"ח אב עצמו נוהגים לא לאכול בשר (מ"ב סק"ח) אף בליל ר"ח (מ"ב סק"ז), ולכן אין לאכול מאכלי בשר [השנה, תש"פ מיום שלישי בערב] לאחר צאת הכוכבים, ולכן יש להזכיר לבני בית לא להכין ארוחת בשר לארוחת ערב כשאוכלים לאחר צאת הכוכבים, ואם האשה הכינה בטעות מאכלי בשר לארוחת ערב, אין לאכלו.

מד. גם בשר עוף ואפילו תבשיל של בשר או מרק עוף אסור, אבל מותר לבשל מאכל פרווה בסיר בשרי.

מה. קטנים מתחת לגיל חינוך שאינם אוכלים הרבה מאכלים מותר ליתן להם בשר עוף או אפילו בשר כשיש צורך.

מו. אשה מינקת שצריכה לאכול עוף לשיפור איכות החלב, מותרת באכילת עוף גם בט' הימים.

אירוסין, תנאים, ווארט, ברית

מז. נישואין. אין עושין נישואין מר"ח אב עד אחרי תשעה באב (ש"ע ס"י תקנ"א ס"ב), אפילו אם לא עושין סעודה, שעצם הנישואין אסור (מ"ב סק"ז), ומנהג בני אשכנז לא לעשות נישואין כל שלושת השבועות (רמ"א סם).

מח. אירוסין. מותר לארס אשה, דהיינו לעשות קנין קידושין ע"י טבעת שעל ידה נעשית אשת איש, גם בתשעת הימים ואפילו בט' באב עצמו מותר שמא יקדמנו אחר, אבל אין לעשות סעודת האירוסין בכל תשעת ימים (ש"ע סם). אבל מ"ז תמוז ואילך עד ר"ח מותר לעשות סעודת אירוסין אף לדעת הרמ"א (מ"ב סק"ט).

מט. אירוסין המבואר בפוסקים הינו מה שהחתן מקדש האשה עם טבעת, ובימים ההם היה זה נעשה זמן רב לפני הנישואין, ועשו גם סעודה לכבודה. כהיום הקנין נעשה ממש קודם הנישואין תחת החופה.

נ. תנאים, ווארט. מה שעושים היום כשגומרים שידוך, כגון כתיבת תנאים, 'ווארט' או 'לחיים', מותר לעורכם בגמר שידוך גם בתשעת הימים אבל לא ע"י סעודה דהיינו לחם וכדומה, ומה שנותנים מיני מרקחת ומזונות וכדומה, מותר (מ"ב סק"ז), אבל מ"ז תמוז ואילך עד ר"ח, מותר לערוך גם סעודה עם לחם כשגומרים שידוך אף לדעת הרמ"א (שעה"צ סק"ח).

נא. ריקודין ומחולות. בשמחה שעושים בשעת גמר שידוך, אין לעשות מעגל לריקודים מ"ז תמוז ואילך (מג"א סק"י, מ"ב סק"ז) כ"ש שלא להשמיע כלי נגינה (ש"ת מנחת יצחק ח"א ס"י ק"יא אות ד', ש"ת אג"מ א"ח ח"א ס"י כ"א אות ד), אמנם לשיר קצת בפה בלי ריקודים מותר.

ברית מילה

נב. בגדי שבת. המוהל והסנדק ואבי ואם הבן מותרים ללבוש בגדי שבת, וכן הקוואטרין [האשה] אבל לא הקוואטר (מ"ב סק"ג). ויש מקילים גם לסבים ולסבתות אם רגילים לעשות כן בברית של שאר נכדיהם (שע"ת סק"א).

נג. לאחר הברית, האם צריכים להסיר בגדי שבת מיד, י"א שצריכים להסירם מיד (ש"ת שואל ומשיב מהד' חמישאה ס"ל ל"ט), וי"א שאינם צריכים (א"א בוטשאטש מהדו"ת, כף החיים סק"ז).

נד. בשר ויין. בסעודת ברית מותר לבעלי ברית לאכול בשר ויין וכן קרובים המוגדרות כפסולי עדות ועוד מנין של אנשים [ולכאורה גם עשרה נשים מותר מצד בעלת הברית כשנמצאת בסעודת הברית], הרמ"א (ס"י) ס"ל להגבלה זה נאמרה דוקא בשבוע שחל בו אבל לפני זה כל האורחים מותרים לאכול בשר, והלבוש ס"ל דהקפדת מנין מצומצם הוא גם בכל ט' הימים, והמ"ב (סקע"ז) מצדד כהרמ"א.

נה. וואכנאכט, שלישי למילה. סעודת וואכנאכט בלילה שלפני הברית לא נקרא סעודת מצוה לענין היתר אכילת בשר ויין (מ"ב סק"ב), וכן סעודת שלישי למילה (שערי תשובה סק"ז), אמנם יש מתירים רק לאלו שתמיד מקפידים לערוך סעודות אלו עם בשר ויין לכל בניהם (אות ברית ס"י רס"ד סק"ד, מו"ר בש"ת שבט הקהתי ח"ד ס"י ק"ג).

נו. כוס של ברכת הברית. הגריש"א ס"ל דכוס יין של ברכות הברית אשר קידש צריכין ליתן לחינוק לשתות, דזה אינו חלק מסעודת ברית. וכוס של ברהמ"ז מותר לכל אדם לשתות שהוא אכן חלק מסעודת הברית (מ"ב סקע"ב).

נז. אמנם ראיתי הרבה נוהגין שהמברך שותה היין של אשר קידש מאחר שהברכה שייכת לברית, ובפרט היכא שהברית מתקיים באולם תיכף לפני הסעודה [ויש לציין שדין של נתינת היין לחינוק הוזכר בשו"ע רק לגבי ט' באב עצמו (סי תקנ"ט ס"ז) לא לגבי ימים שלפני זה].

נח. תספורת. לענין תספורת, השעה"צ (סק"ד) מביא בשם החת"ס שהתיר לבעל ברית להסתפר, ובשע"ת (סק"ד) הביא מחל"ב בזה, והמנהג להתיר לאבי הבן, אבל למוהל ולסנדק רק אם מסתפרים תמיד כשיש להם ברית.

שנוכה שהלכות אלו יהיו בתורת לימוד ולא למעשה, עוד השנה, בבנין בית המקדש במהרה בימינו אמן

נתרם לזכר נשמתו הקדושה והפורה של זקנינו
איש האלוקים הגה"ק רבינו **משה ב"ר צבי** ט"ב
בעל **ישמח משה** מאיהעל זיע"א
נלב"ע כ"ח תמוז תר"א
זכות הצדיק תנן על התורה ומשפחתו
לזכות בכל מילי דמיטב מתוך בריאות שמחה ונחת